

Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES)

Jan Plesník

**Agentura ochrany přírody a
krajiny ČR Praha**

11. jednání Výboru pro krajinu,
vodu a biodiverzitu Rady vlády
pro udržitelný rozvoj
Úřad vlády ČR Praha,
21.6.2016

IPBES

Proces přijímání nových myšlenek probíhá ve čtyřech fázích:

- To je naprostý nesmysl
- Je to zajímavý, ale naprosto zvrácený náhled na věc
- Je to pravda, ale není to moc důležité
- To jsem říkal vždycky

John B.S. Haldane, 1963

IPBES

IPBES

Osnova:

- Proč?
- Trocha historie nikoho nezabije
- Zrození IPBES
- 4. zasedání IPBES
- Dialog mezi státní správou a akademickou obcí

IPBES

Hledání
zákonitostí
fungování
přírody:

- výzkum
- monitorování a
indikátory
- integrované
hodnocení
ekosystémů

IPBES

- Ochrana přírody není vědou, ale obor lidské činnosti, vycházející z několika základních přístupů:
  - ❖ právní regulace
  - ❖ ekonomické nástroje
  - ❖ věda, výzkum, technický rozvoj, inovace a odborné průzkumy
  - ❖ vlastní péče o přírodní a krajinné dědictví
  - ❖ informování a vzdělávání veřejnosti a cílových skupin obyvatelstva a získávání jejich podpory (CEPA)

IPBES

- V ideálním případě poskytuje věda ochraně přírody nejen nezbytný koncepční rámec, ale především data, důkazy a argumenty

IPBES

- Ochrana přírody se pohybuje v politicky, právně, finančně a společensky vymezeném rámci
- Může mít zpoždění v přebírání vědeckých poznatků
- Ale současně může vědu, výzkum a vývoj nasměrovat

IPBES

- Ochrana přírody založená na důkazech (evidence-based conservation)
- Analogie s lékařstvím: stanovení diagnózy
- Důraz na tvrdá data klade i „nová ochrana přírody“

IPBES

- Nutnost důvěryhodných údajů, nejlépe v podobě časových řad

Pullin & Salafsky: Conserv. Biol., 24, 915-917, 2010

IPBES

- Zajímám se o budoucnost, protože v ní hodlám strávit zbytek života.
- *Charles Chaplin*

IPBES

- Projekt „Hodnocení ekosystémů na přelomu tisíciletí (Millennium Ecosystem Assessment, MA)“
- Megavědecký projekt pod patronací OSN: 1 360 autorů, 850 recenzentů, 90 redaktorů
- Probíhal v letech 2001-2005

IPBES

- Úspěšné
hodnocení
  - politicky legitimní
  - vědecky
věrohodné
  - musí brát v úvahu
potřeby možných
uživatelů

IPBES

Ekosystémové služby

- Procesy, funkce a podmínky ekosystémů, které podporují činnost člověka a udržují existenci lidské civilizace na Zemi včetně statků, poskytovaných ekosystémy a využívaných lidmi
- Příklady:
  - **opylování**
  - **fotosyntéza**
  - **uchovávání složení plynů v atmosféře**
  - **tvorba půdy**

IPBES

- Projekt popisuje souvislosti mezi
  - ekosystémy
  - ekosystémovými službami
  - kvalitou života lidí
- ❖ Důkladný systém recenzí

IPBES

- MA shromáždil řadu vzájemně propojených, aktuálních a vědecky podložených údajů o stavu, změnách a trendech vývoje ekosystémů
- Nejde jen o popis stavu, ale snaží se postihnout příčinu, předvídat vývoj a nabízet řešení problémů (74 konkrétních opatření)
- Výsledky projektu jsou nezávislé a neovlivněné politikou či ideologií

IPBES

- Poškozování přírody lidskou činností již dosáhlo takového stupně, že je možné, že přírodní zdroje nebudou vyčerpány, ale určité části Země již nebudou obyvatelné

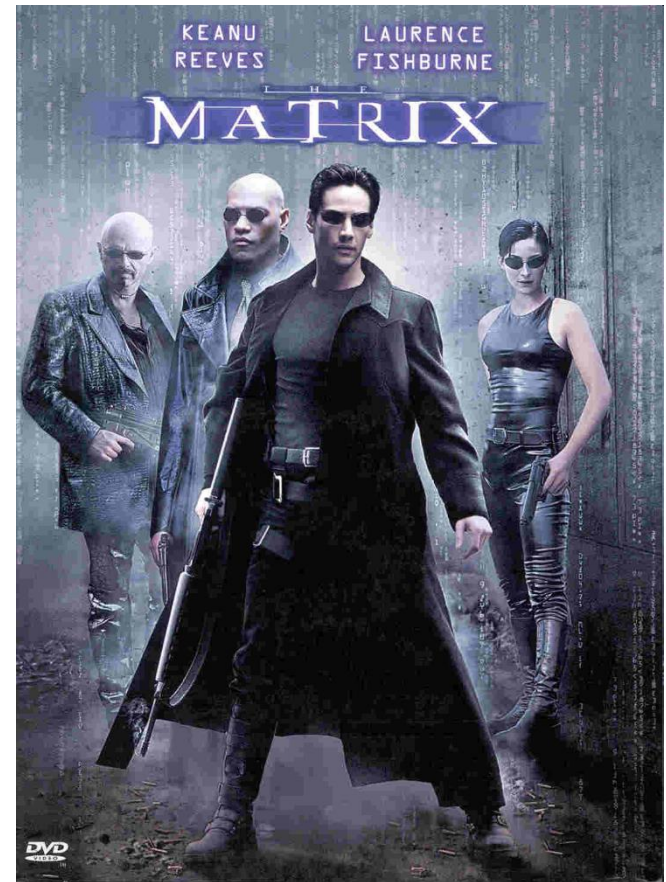

IPBES

- Proč byl MA tak úspěšný?
  - ❖ Nešlo o mezivládní projekt
  - ❖ Financování ze soukromých zdrojů a agentur OSN, méně vlády
  - ❖ Nebyla dodržena politická korektnost
  - ❖ Možní uživatelé byly od samého začátku kontaktováni: na míru šitá hodnocení

IPBES

- Dřív či později zjistíte, že znát cestu a jít po ní není totéž.
- *Morpheus Neovi (Matrix I, 1999)*

IPBES

Model

- Mezinárodní mnohostranné úmluvy
- Agentury OSN
  - ❖ vědecký nebo poradní panel
  - ❖ těleso přijímající politická rozhodnutí

IPBES

- Rozhodnutí, o dalším směřování a prioritách Úmluvy o biologické rozmanitosti (CBD) přijímají zasedání konference smluvních stran (COP)
- Odborná doporučení navrhuje COP vědecký panel, nazvaný Poradní orgán pro vědecké, technické a technologické záležitosti (*Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice, SBSTTA*)

IPBES

- *Modus operandi* – SBSTTA nebere v úvahu finanční dopady svých doporučení
- Doporučení by měla být založena na nejlepších dostupných vědeckých poznatcích
- Ale ....

IPBES

Realita posledních deseti let

- a) místo odborných diskusí složitá, politicky motivovaná rozhodnutí s cílem najít konsensus (nehlasuje se!)
- b) místo specialistů vysílají smluvní strany na jednání diplomaty a právníky
- c) jednočlenné v. početné delegace

IPBES

- Leden 2005: prezident Chirac uspořádal v Paříži konferenci *Biodiverzita: věda a řízení*
- Návrh na zřízení Mezinárodního mechanismu vědecké expertízy o biodiverzitě (*International Mechanism of Scientific Expertise on Biodiversity, IMoSEB*)

IPBES

- Rozhraní věda v. strategie, koncepce, programy, projekty a každodenní činnosti
- Model Mezivládního panelu o změně klimatu (IPCC)
- Konzultace v jednotlivých kontinentech: duben 2007 Ženeva

IPBES

- Značně rozdílné názory
  - velká instituce jako je IPCC v rámci OSN, ale podřízena přímo Valnému shromáždění OSN
  - Metastruktura s malým aparátem, těžící z existujících aktivit
  - žádný IMoSEB

IPBES

- Diskuse na 9. zasedání COP CBD (Bonn, květen 2008)
- Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby
(*Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, IPBES*)

IPBES

- IMoSEB neměl silnou podporu
- ❑ na rozdíl od IPCC a UNFCCC-SBSTA vzniká pozdě
- ❑ další finanční požadavky na smluvní strany
- ❑ nejde jen o vědecké poznatky, ale o jejich prezentaci pro politická rozhodnutí

IPBES

- Sloučení opakování MA (2012-2015) a IMOSEB (2007)
- Mezivládní konzultace
  - Putrajaya, Malajsie listopad 2008
  - Nairobi, říjen 2009
  - Busan, Jižní Korea, červen 2010
  - 65. zasedání VS OSN prosinec 2010: UNEP má co nejdříve ustavit IPBES

IPBES

- Ustaven v Panama City v dubnu 2012 97 vládami
- 1. zasedání IPBES, leden 2013, Bonn
  - ❖ volba řídících útvarů
  - ❖ rozpočet
  - ❖ úvodní program 2014-2018

IPBES

- 2. zasedání IPBES Antalya, Turecko, prosinec 2013
- ✓ témata hodnocení včetně rychlých hodnocení
- ✓ koncepční rámec beroucí v úvahu různé znalostní systémy

Shrnutí výstupů ze 3. zasedání IPBES

- 3. zasedání IPBES, Bonn, leden 2015
- ČR již členem IPBES od září 2014
- V Bonnu sídlí sekretariát IPBES

IPBES

- Témata činnosti:
  - Poškozování souše a její obnova
  - Hodnocení stavu, změn a vývojových trendů biodiverzity a ekosystémových služeb na úrovni nižší než celosvětová (OSN regiony, státy EU ze střední a východní Evropy a Turecko)
  - Rozsah celosvětového hodnocení biodiverzity a ekosystémových služeb
  - Uzávěrka nominací 31.3.2015

IPBES

- Politická debata
koho financovat
- OECD LDC
kritéria
- Postkomunistick
é státy
- Nakonec
kompromis

IPBES

- Kontaktní místo
(celostátní
koordinátor)
IPBES Agentura
ochrany přírody
a krajiny ČR
- 25.2.2015
seminář AOPK
ČR a MŽP pro
odbornou
veřejnost

IPBES

- 3. zasedání
IPBES, Kuala
Lumpur, 22.-
28.únor 2016
- Poprvé
představeny
výstupy činnosti
IPBES

IPBES

- K 1.2.2016
IPBES 125 členů
(OSN 195 členů)
- Ne všechny
členské státy EU
se zapojily do
činnosti IPBES
- Otázka členství
EU

IPBES

- Důraz na tradiční znalost složek biologické rozmanitosti vedle „západní vědy“

IPBES

- Hodnocení opylovačů a opylování zejména v souvislosti s výrobou potravin
- Praktické nástroje a metodiky analýzy scénářů a modelování biodiverzity a ekosystémových služeb

IPBES

Opylování – klíčová
ekosystémová
služba

- Hodnota opylování
5 % globální
zemědělské výroby
- Drastický úbytek
některých
blanokřídlých,
zejména včely
medonosné

IPBES

- Synergický efekt více činitelů
- Neonikotinoidní pesticidy: při vyšších koncentracích ovlivňují přenos vzruchu v mozkovém gangliu
- EU dvouletý zákaz tří typů od 1.12.2013

IPBES

- Zpráva vyvolala obrovský zájem sdělovacích prostředků
- Do 30 hodin po zveřejnění citována v 1 100 sdělovacích prostředcích v 80 zemích včetně ČR
- Otázka konfliktu zájmů

IPBES

- Příprava
hodnocení vlivu
invazních
nepůvodních
druhů
- Udržitelné
využívání složek
biodiverzity

IPBES

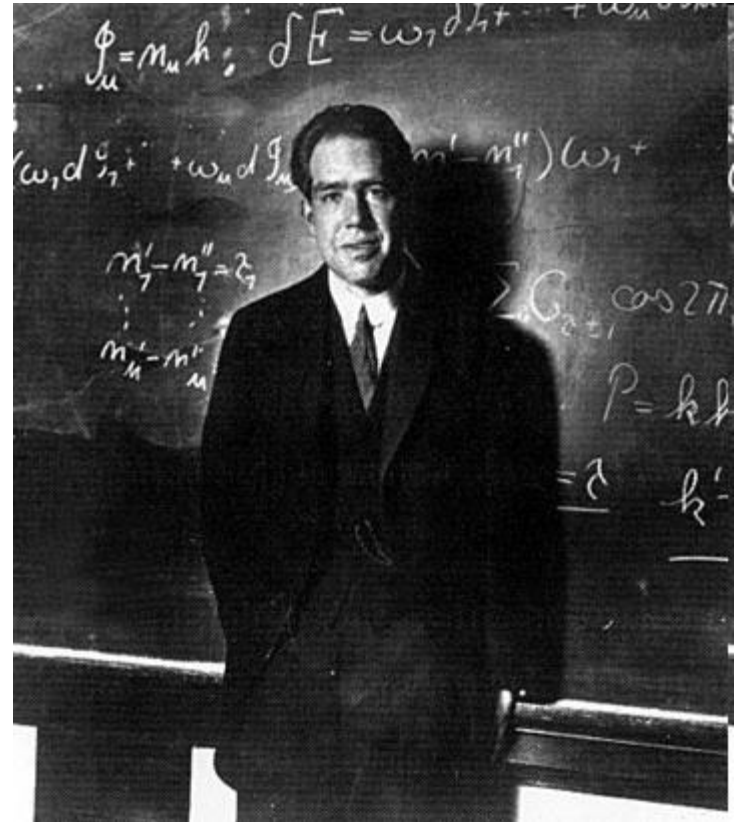
- Předpoklad 2015-2017 každoročně 8,5 – 10 milionů USD
- Pro rok 2016 2,5 milionu USD
- Z velké části dary (Švédsko, Kanada, Jižní Korea, Japonsko): těžko předvídatelné
- Nefinanční pomoc

IPBES

- Předpovídat je vždy obtížné, zvláště pokud jde o budoucnost.

- *Niels Bohr*

IPBES

Naplní IPBES velká očekávání?

- Ano – nezávislá práce odborníků v pracovních skupinách, vhodné uplatnění odborníků z ČR
- Ne – plenární jednání, vyjednávání kompromisu, politizace

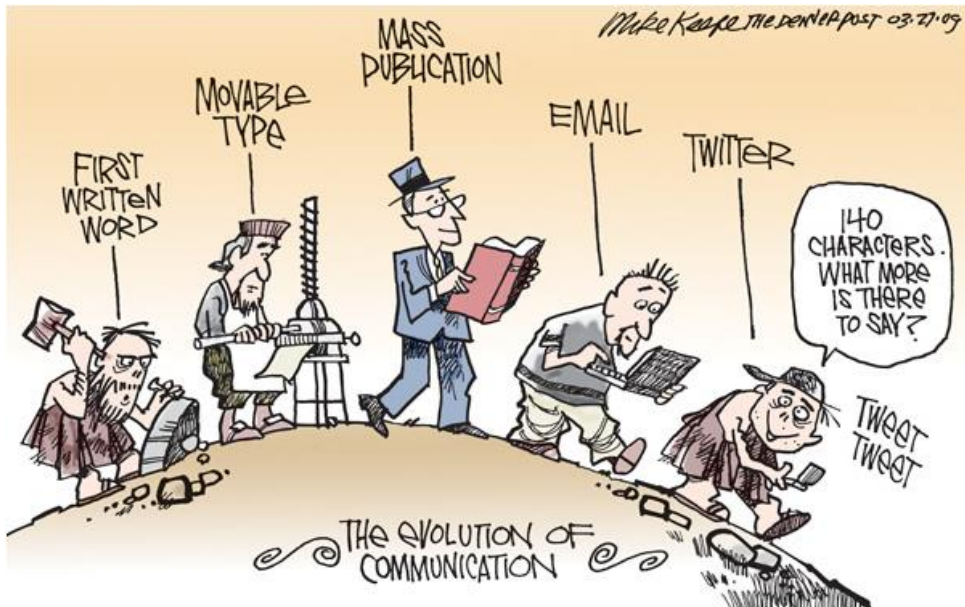
IPBES

- Možnosti zapojení vědců z ČR
  - Koordinující vedoucí autoři
  - Vedoucí autoři
  - Autoři
  - Recenzenti
  - Redaktoři
- Důraz na on-line zapojení
- Podrobné informace *Živa* 1/2016,
Ochrana přírody 3/2016

IPBES

- Prvním předpokladem je vzájemná komunikace mezi státní a dobrovolnou ochranou přírody a akademickou obcí
- Přímá a zpětná vazba

IPBES

IPBES

- Děkuji za pozornost

jan.plesnik@nature.cz

